

Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeğinin Okul Dışı Genç Kadınlar Üzerinde Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Meva Demir Kaya¹

Atatürk Üniversitesi

Figen Çok²

Başkent Üniversitesi

Özet

Bireyin kim olduğuna ilişkin sorgulamalarının bir yanıtı olan kimlik; ego süreci, çevre (ortam) ve biyolojik sürecin bir ürünüdür. Kimlik biçimlenmesinde okul ortamının etkili olduğu ve biyolojik cinsiyete göre farklı süreçlerin deneyimlendiği göze çarpmaktadır. Kimlik keşfi sürecinde üniversite ortamlarının önemli bir fırsat olduğu ve kadınlarda psikososyal gelişim evrelerine ilişkin sıralamanın değişerek kimlik ile yakınlık duygusunun romantik bir ilişki için eş zamanlı yaşanabileceği bilinmektedir. Bununla birlikte, ilgili alanyazında okul dışı ortamda yer alan kadınların kimlik biçimlenmesinin değerlendirilmesine yönelik herhangi bir ölçme aracının ise henüz bulunmadığı görülmüştür. Dolayısıyla, bu çalışmanın amacı Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği'nin (KGBÖ) Türkçe formunun okul dışı beliren yetişkinlik dönemindeki kadınlar üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir. KGBÖ 25 madde ve beş alt boyuttan oluşan bir öz bildirim ölçeğidir. Araştırmanın katılımcılarını 18-24 yaş arasında bulunan 215 kadın ($n = 172$ lise mezunu, %80; $n = 43$ ilköğretim mezunu, %20) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla kimlik gelişiminin boyutları ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, 25 maddeden oluşan KGBÖ'nün seçeneklerin genişlemesine araştırılması, seçeneklerin derinlemesine araştırılması, seçeneklerin saplantılı araştırılması, içsel yatırımda bulunma ve içsel yatırımla özdeşleşme olmak üzere toplam beş faktörlü yapısının doğrulandığını göstermiştir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması için iç tutarlık katsayısı ve yapısal güvenilirliğe bakılmıştır. KGBÖ'nün alt boyutları için Cronbach alfa katsayılarının .68 ile .80 arasında değiştiği saptanmıştır. Araştırma bulguları, KGBÖ'nün Türk kültüründe okul dışı ortamda bulunan, 18-24 yaş arasındaki kadınlarda, kimlik biçimlenmesinin ölçümünde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Kimlik gelişimi, okul dışı ortam, geçerlik, güvenilirlik, ölçek uyarlama

Abstract

Identity, which is an answer to an individuals' question about who they are, is related to ego, environment, and biological process. The evidence in the relevant literature indicate that the identity formation is predicted in the context of the school environment and according to biological gender. It is known that university environments are an important opportunity in the process of identity formation and that the order of psychosocial developmental stages in women may change and the sense of identity and intimacy can be experienced simultaneously for a romantic relationship. However, in the relevant literature, there is not any measurement tool for the evaluation of the identity formation of the out of school women yet. Therefore, the purpose of this study is to adapt dimensions of Turkish version the dimensions of identity development scale (DIDS) into out of school emerging adult women. The DIDS is a self-report scale consisting of 25 items and five sub-scale. The participants of the study consisted of 215 women ($n = 172$ high school graduates, 80%; $n = 43$ primary school graduates, 20%) aged between 18-24. Dimensions of identity development scale and personal information form were used to collect data. The results of confirmatory factor analysis showed that the five-factor structure of the 25-item DIDS, namely exploration in breadth, exploration in depth, ruminative exploration, commitment making, and identification with commitment, was confirmed. For the reliability study of the scale, the internal consistency coefficient and structural reliability were examined. Cronbach's alpha coefficients for the sub-dimensions of DIDS ranged from .68 to .80. The research findings showed that DIDS is a valid and reliable instrument that can be used in the measurement of identity formation in women aged 18-24, who are in an out of school environment in Turkish culture.

Keywords: Identity development, out of school environment, validity, reliability, scale adaptation

Yazar Notu: Bu çalışma 12 – 15 Eylül 2018 tarihleri arasında Belçika'da gerçekleşen European Association For Research On Adolescence (EARA) Konferansında poster bildiri olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi: ¹Dr. Öğr. Üyesi Meva Demir Kaya, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Yakutiye / Erzurum, meva.demir@atauni.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-1174-6305

²Prof. Dr. Figen Çok, Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı Bağlıca Kampüsü Etimesgut / Ankara, figencok@baskent.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-2406-1345

Gönderim Tarihi: 16.12.2019

Kabul Tarihi: 11.03.2022

Kimlik, genel anlamda 'Ben kimim?' sorusunun yanıtı olarak tanımlanmaktadır. Kimlik kavramı, hem kişisel hem de sosyal öğelere sahip olduğundan daha özele indirgenebilir. Bireyin inanç ve hedeflerini tanımlama tarzına odaklanan kişisel kimlik, temelleri çocuklukta atılan ve ergenlik döneminden başlayıp yetişkinliğe geçiş sürecinde devam eden bir yapılanma süreci olarak görülür. Sosyal kimlik kavramı ise, bireyin önem verdiği daha büyük bir grupla duygusal bağ kurması ve o gruba üye olmasının sonucunda benlik yapılanmasını vurgulamaktadır (McLean ve Syed, 2015). Bu psikososyal yapıda kişi, ergenlikten itibaren yaşamdaki çeşitli alternatiflerden kendine en uygun olanı seçerek kendini tanımaktadır (Erikson, 1984; Marcia ve Josselson, 2013).

Kimlik kavramına ilişkin yapılan çalışmalarda, kimlik gelişimini en çok etkileyen kuramların Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı ve bu kuram doğrultusunda öne sürülen Marcia'nın Kimlik Statüleri Kuramı olduğu görülür. Erikson, kimlik gelişiminde içsel yapının yanı sıra sosyal dünya ile kültüre de değinmiş ve kimlik gelişiminde içsel bir bütünlüğün sosyal çevrede deneyimlenmesi gerektiğini düşünmüştür (Patterson ve ark., 1992). Bu yönüyle Erikson'a göre kimlik gelişimi biyolojik süreç, ego süreci ve çevrenin bir ürünüdür. Bu üç bağlamın tümünde kişi kim olduğuna ilişkin soruyu yanıtlamak üzere işlevsel adımlar atarsa, geçmiş yaşantılarını bütünlüştürerek kimlik oluşturmaya başlar (Adams ve Gullotta, 1989). Erikson'un psikososyal gelişim kuramını genişleten Marcia ise; başarılı kimlik, askıya alma, ipotekli kimlik ve dağılık kimlik şeklinde kimlik statülerini ileri sürmüştür. Bu statüleri belirli yaşam alanlarındaki araştırma (exploration) ve içsel yatırım (commitment) ölçütlerinin olup olmamasına göre belirlemiş ve söz konusu yaşam alanlarını öncelikli ideoloji ve mesleki seçim şeklinde tanımlamıştır. Ancak ideoloji ve mesleki seçimin erkeklerde olduğu kadar, kadınlarda merkezi bir kimlik sorunu olmayacağını düşündüğünden, ilişkiler hakkındaki düşünceler (cinsellik, cinsiyet rolleri vb) alanını da ekleyerek kadınlarda kimlik statüsünü belirleyen yaşam alanlarında bir düzenleme yapmıştır (Marcia, 2014; Marcia ve Josselson, 2013).

Buraya kadar aktarılanlar doğrultusunda, kimlik çalışmalarına Erikson'un kuramının temel oluşturduğu, Marcia tarafından oluşturulan kimlik statüleri kuramının ise geniş bir çalışma alanı sunduğu görülmektedir. Bununla birlikte Waterman (1992, 1995) tarafından kişisel ifade edicilik kavramının ele alınmasıyla kimlik statüleri kuramına farklı bir açıdan bakılmaya ve Berzonsky (1989) tarafından öne sürülen kimlik stili yaklaşımıyla kimlik biçimlenmesinde sürece vurgu yapılmaya başlanmıştır. Son yıllarda kimlik gelişiminde sürece odaklanan modellerden ise, Üç Boyutlu Kimlik Gelişimi Modeli (Crocetti ve ark., 2008) ile Beş Boyutlu Kimlik

Biçimlenmesi Modeli (Luyckx ve ark., 2008a) dikkat çekmektedir. Üç Boyutlu Kimlik Gelişimi Modeli kimlik statüsü ile kimlik süreçleri arasındaki ilişkiye vurgu yapmaktadır (Schwartz ve ark., 2015). Modelin içsel yatırımda bulunma (commitment), derinlemesine araştırma (in-depth exploration) ve içsel yatırımın yeniden gözden geçirilmesi (reconsideration of commitment) olmak üzere üç boyutu bulunur. Söz konusu model kimlik gelişiminin araştırmayla değil, içsel yatırımda bulunma ile başladığını öne sürerek diğer modellerden ayrılır (Crocetti ve ark., 2008).

Beş Boyutlu Kimlik Biçimlenmesi modeli. Bu model Marcia'nın kimlik statüleri kuramının yanı sıra Meeus ve Bosma'nın kuramları temelinde oluşturulmuştur (Çok ve ark., 2018). Luyckx ve arkadaşları (2006) modelde öncelikle; seçeneklerin genişlemesine araştırılması, içsel yatırım yapma, seçeneklerin derinlemesine araştırılması ve içsel yatırım ile özdeşleşme boyutlarını öne sürmüşlerdir. Ancak Luyckx ve arkadaşları (2008a) daha sonra yapmış oldukları çalışmalarında, 'seçeneklerin saplantılı araştırılması' nı da ekleyerek boyut sayısını beşe çıkarmışlardır. Bu boyutlardan içsel yatırım yapma (commitment making), kimliğe ilişkin konularda seçimlerin derecesini; içsel yatırımla özdeşleşme (identification with commitment), içsel yatırımların ne derecede özümsemişliğini; seçeneklerin genişlemesine araştırılması (exploration in breadth), içsel yatırım yapmadan önce değer, amaç ve inançlar doğrultusunda farklı seçeneklerin araştırılmasını; seçeneklerin derinlemesine araştırılması (exploration in depth), içsel yatırımların değer, amaç ve inançlara ne derece uyduğunu belirlemek amacıyla ayrıntılı araştırma yapılmasını; seçeneklerin saplantılı araştırılması (ruminative exploration) ise, kimlik duygusunun kazanımındaki zorluğa ek olarak içsel yatırımda bulunamama durumunu temsil eder.

Kimlik biçimlenmesinde sürece odaklanan modellere ilişkin ölçek geliştirme çalışmaları incelendiğinde, Utrecht Kimlik Bağlanma Ölçeği (UKBÖ) (Crocetti ve ark., 2008) ile Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği (KGBÖ) (Luyckx ve ark., 2008a) dikkat çekmektedir. UKBÖ, kimlik gelişiminde bireylerin içsel yatırım, derinlemesine araştırma ve içsel yatırımın yeniden gözden geçirilmesine ilişkin süreçleri vurgulayan bir ölçme aracıdır. KGBÖ ise, kimlik biçimlenmesinin seçeneklerin araştırılmasıyla başlayıp içsel yatırımla devam ettiğini öne sürerek Utrecht Kimlik Bağlanma Ölçeği'nden farklılaşmaktadır. Ayrıca KGBÖ, süreç ve çevrenin kimlik gelişiminde önemli olduğunu öne sürdüğünden (Morsünbül ve Çok, 2013), bu ölçme aracının Erikson'un (1994) kuramına dayandığı düşünülmektedir. Erikson, kimliğin gelişiminde çevresel ve sosyal faktörlerin rolüne değindiğinden, kimliğin içinde biçimlendiği ortamsal faktörlerin, kimlik gelişiminde belirleyici bir rolü olduğu

söylenbilir (Beyers ve Çok, 2008). Ortamsal faktörlerin vurgulandığı bu çalışmada, okul dışı ortamda yer alan kadınlarda kimlik sürecinin incelenmesi amaçlandı. Süreç odaklı modeller kapsamında oluşturulan KGBÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması tercih edilmiştir.

Katılımcıları, lise ve üniversitede okuyan bireylerden oluşan KGBÖ'de beş boyut, 25 madde yer almaktadır. KGBÖ'ye ilişkin uyarılma çalışmaları incelendiğinde; Yunanistan'da ergenlerden oluşan örnekleme altı faktörlü (Mastrotheodoros ve Motti-Stefanidi, 2017), Japonya'da lise ve üniversite öğrencileri üzerinde beş faktörlü (Nakama ve ark., 2015), Polonya'da ergenler ve beliren yetişkinlerin oluşturduğu örnekleme beş faktörlü (Brzezinska ve Piotrowski, 2010; Rękosiewicz, 2015) bir yapı gösterdiği görülmüştür. Türkiye'de KGBÖ'ye ilişkin ölçek çalışmalarına bakıldığında, ölçeğin Mor-sünbül (2011) tarafından üniversite birinci sınıf öğrencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapıldığı ve beş faktörlü bir yapı gösterdiği görülmektedir.

Buraya kadar aktarılanlar genel olarak değerlendirildiğinde, KGBÖ'nün genellikle okul yaşantısına sahip kadın ve erkekler üzerinde geçerlik ve güvenilirliğinin çalışıldığı görülmektedir. İlgili alanyazında, katılımcıların okul dışı bireylerden oluştuğu sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmakta ve bu çalışmalarda katılımcıların büyük bir çoğunluğunun öğrenci, diğer bölümünün ise bir işte çalışan, herhangi bir işi olmayan veya özel girişimci olan genç yetişkin döneminde bulunan kadın ve erkeklerden oluştuğu görülmektedir (Mannerström ve ark., 2017). Çeşitli katılımcıların yer aldığı söz konusu çalışmada, öğrenci ve öğrenci olmayan grupların tümü için tek bir uyarılma çalışması yapılmış ve heterojen bir örneklem oluşturmak amacıyla okul dışı grup dahil edilmiştir. Ancak alanyazında, kimlik keşfi sürecine üniversite ortamlarının önemli bir fırsat sunduğu (Arnett, 2004), üniversite eğitimi görmekte olan kadınların kimliklerini yakın ilişkiler doğrultusunda biçimlendirdikleri ve diğerlerine göre farklı yönde bir işleyişe sahip oldukları görülmektedir (Laney ve ark., 2013; Roberts, 2014). Bu nedenle bu çalışmada, okul yaşantısının kimlik biçimlenmesi üzerindeki etkisine (Sweet ve ark., 2016) odaklanarak katılımcıların okul dışı bireylerden oluşmasına özen gösterilmiştir. Böylelikle bu çalışmanın, kimlik biçimlenmesine ilişkin sürecin, üniversite eğitimi görmekte olan ya da olmayan bireylerde, ayrı ayrı incelenmemiş olmasından doğan alanyazındaki boşluğu kapatacağı düşünülmektedir.

Bugüne kadar gençlerin kimlik gelişiminde okulun rolüne odaklanan araştırmalar genellikle sistematik bir okul ortamı sunan örgün eğitimin istem dışı ya da kasıtlı yollarla kimlik gelişimini etkilediğini ortaya çıkarmaktadır (Kaplan ve ark., 2014; Sinai ve ark., 2012). Örneğin

örgün eğitim, lise öğrencilerinde yeni öğrenme içerikleri ile etkinlikleri tanıtmayı amaçlamakta ve gençlerin kimlik gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Verhoeven ve ark., 2019). Bu nedenle oldukça fazla zaman geçirilen okul ortamı, gençlerin kim olduklarına ve olmak istediklerine ilişkin bir imaj oluştururken eğitimsel ve profesyonel hedefler geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Gençlerin söz konusu eğitim ortamında karşı karşıya kaldıkları yeni durumlar ve düşünceler, onların kimlik keşfi sürecine katkıda bulunabilir (Rich ve Schachter, 2012). Yani, okul ortamının sunduğu keşfedici öğrenme deneyimlerinin gençler için anlamlı olması ve destekleyici sınıf iklimlerinde yer alması, gençlerin kimlik gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadır. Keşfedici öğrenme deneyimleri sağlamak ise, gençleri okul ortamında kendilerine öğretilenlerle kim oldukları ve olmak istedikleri arasında bağlantı kurmaya teşvik etmektedir (Verhoeven ve ark., 2019). Lannegrand Willems ve Bosma (2006) da okul ortamının bireylerin kimlik gelişiminde önemli bir rol oynadığını ve okul deneyiminin kimlik gelişim sürecinde kişisel bir kaynak işlevi gördüğünü öne sürmektedirler. Aynı zamanda liselerdeki sosyal iklim ve akademik çalışmalara aktif katılımın, gençlere kimliklerine ilişkin araştırma ve içsel yatırımda bulunma olanağı sunduğu düşünülmektedir (Rich ve Schachter, 2012). Benzer şekilde, üniversite ortamlarındaki ilişkisel süreçlerin kimlik biçimlenmesini etkilediği bilinmektedir (Laney ve ark., 2013). Aktarılan görüşler doğrultusunda, okul ortamının kimlik gelişiminde önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Örgün eğitim ve okulun kimlik gelişiminde önemli bir etken olduğuna ilişkin çalışmaların (Flum ve Kaplan, 2012; Lannegrand Willems ve Bosma, 2006) ve katılımcıların genellikle öğrencilerden oluştuğu kimlik çalışmalarının ilgili alanyazında oldukça fazla sayıda yer almasına rağmen (Luyckx ve ark., 2007a; Luyckx ve ark., 2007b; Mannerström ve ark., 2021), okul ortamında bulunmayan gençlerin kimlik gelişimlerinin incelenmesine ilişkin sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmaktadır (Mannerström ve ark., 2017; Rękosiewicz, 2015). Bu nedenle mevcut çalışma, üniversite eğitimi almayan okul dışındaki gençlere ulaşarak, onların kimlik gelişimini inceleyerek ve bu konuda Türkiye'den veri sağlayarak ilgili alanyazına önemli bir katkı sağlayabilir.

Ek olarak, KGBÖ'ye ilişkin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki katılımcıların kadın ve erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Psikososyal gelişim evrelerine ilişkin sıralamanın kadınlar için değişiklik gösterebildiği ve kadınlarda yakınlık ve kimlik duygusunun eş zamanlı yaşanabileceği, bir diğer ifadeyle kadınların romantik bir ilişkiye sahip olmak amacıyla kimlik duygusunu askıda bırakabileceği ve romantik yaşantılar ile ilişkisel boyutların kadınların kimliğinde daha ön planda olabileceği yönündeki köklü kuramsal alanyazın göz önüne

alındığında (Erikson, 1994; Gilligan, 2017), kimliğin kadın ve erkeklerde farklı süreçlerde biçimlendiği düşünülmektedir. Öyle ki Marcia ve Friedman (1970) tarafından yapılan çalışmalarda da, kadınların bazı kimlik statülerini, erkeklere göre daha farklı algıladıkları görülmektedir. Kadın ve erkeklerin farklı şekilde kimliklerini biçimlendirebildikleri bilirse de, kadınlarda kimliği ölçen spesifik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla KGBÖ'nün, kadınlar üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması alanyazına önemli bir katkı sağlayabilir. Ayrıca kimlik biçimlenmesi ve pek çok gelişimsel konu daha çok öğrenci gençler üzerinde çalışılmakta ve Türkiye'nin sosyal yapısı içinde çok önemli bir grup olan okul dışı genç kadınlar bu ve diğer önemli gelişimsel örüntüler açısından incelenememektedir. Bu çalışma ile bu sınırlılığın aşılması konuya ilişkin ölçme aracının okul dışı genç kadınlar için çalışması önemli görülmektedir.

Sonuç olarak; mevcut çalışmada, hem erkek hem de kadın öğrenciler üzerinde Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan KGBÖ'nün, özellikle öğrenci olmayan kadınlar üzerinde yeniden Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmasına ilişkin bazı dayanaklar söz konusudur. Örneğin; KGBÖ'nün aynı kültürde birden fazla uyarlamasının yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Polonya'daki gençler üzerinde, öncelikle Brzezinska ve Piotrowski (2010) KGBÖ'nün geçerlik ve güvenilirliğini yapmış, daha sonra Rękosiewicz (2015) yine Polonya'daki zihinsel engelli bireylerden oluşan farklı bir örneklem üzerinde geçerlik ve güvenilirliği incelemiştir. Böylelikle Rękosiewicz (2015) yapmış olduğu çalışmasıyla alanyazında, kimliği ölçmek için özel olarak zihinsel engellilere ayrılmış herhangi bir ölçeğin olmamasından doğan boşluğu kapatabileceğini öne sürmüştür. Bir diğer örnek; Finlandiya örnekleme üzerinden gösterilebilir. Marttinen ve arkadaşları (2016) KGBÖ'nün Finlandiya örnekleminde geçerlik ve güvenilirliğini test etmiş, ardından Mannerström ve arkadaşları (2017) da yine Finlandiya örnekleminde çalışmalarına öğrenci olmayan bireyleri de dahil ederek uyarılma çalışmasını yapmışlardır. Mannerström ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan çalışmada iş yaşamının, işsizliğin ya da öğrenci olmayan bireylerin karşı karşıya kaldığı sorumlulukların kimliği etkileyebilen faktörler olduğu vurgulanmış ve KGBÖ'nün beş faktörlü yapı yerine, altı faktörlü bir yapıyı yansıttığı saptanmıştır. Benzer şekilde, mevcut çalışmada da, daha önce öğrenci olan ve hem kadın hem de erkeklerden oluşan katılımcılar üzerinde Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ve beş faktörlü yapıyı yansıtan KGBÖ'nün, öğrenci olmayan kadın katılımcılarda yansıtacağı sonuç oldukça önemli görülmektedir. Ayrıca Türkiye'de genç nüfusun Yükseköğretimde okullaşma oranı incelendiğinde, 2012-2013 öğretim döneminde bu oranın %38.5, 2013-2014 öğretim döneminde %39.9 ve 2019-2020 öğretim döneminde ise %43.37'ye ulaştığı görülmektedir (Yükseköğretim İstatistikleri, 2020). Bu doğrultuda yükseköğretimde okuyan gençlerin sayısının gün geçtikçe arttığı söylenebilir. Ancak, hem yukarıda aktarılan veriler doğrultusunda gençlerin yarısından fazlasının yükseköğretimde bulunmadığı gerçeği hem de Türkiye'de okul dışındaki genç kadınların yüksek nitelik gerektirmeyen işlerde yoğunlaşması ve bu durumun da kimliklerini etkilediği durumu (Bingöl, 2014) göz önüne alındığında; okul dışında yer alan genç kadınların kimlik gelişim sürecinin incelenmesi oldukça önemli görülmektedir. Kadınlarda romantik ilişkiler aracılığıyla kimlik duygusunun erтелеbildiği ve kimlik biçimlenmesinde erkeklerden farklı bir süreç izlendiği de bilindiğinden (Barry ve ark., 2009; Erikson, 1994) ve yalnızca kadınlar üzerinde kimlik çalışmalarının yapılmasına rağmen (Luyckx ve ark., 2008c) kadınların kimlik biçimlenmesini ölçen herhangi bir çalışmaya rastlanmadığından mevcut çalışmada, sadece okul dışı değil aynı zamanda kadın katılımcılara ulaşmaya özen gösterilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeğinin, okul dışındaki genç kadınlar üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmaya Türkiye'de doğuda bir ilde, Büyükşehir Belediyesine bağlı meslek edindirme kurslarına devam eden ve yine aynı ilde tezgahlar, sekreter, temizlik görevlisi ya da çocuk bakıcısı olan 215 kadın gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmış ve araştırmaya katılacak kadınların üniversite eğitimi alıp almamasına dikkat edilmiştir. Amaçsal örneklemede, çalışmanın amacına ilişkin konuların seçilmesi söz konusudur. Bu bilgiler, kuramsal bilgiye ek olarak çalışmanın öznel amaçlarını da taşıdığı için amaçsal örnekleme, derinlemesine araştırma yapılmasına imkan tanır. Öznel amaçların yanı sıra kişisel yargılar da, araştırmacıları araştırmanın amacına dayalı olarak belirli bir popülasyona yönlendirir (Büyüköztürk ve ark., 2015; Fraenkel ve ark., 2015). Bu doğrultuda mevcut çalışmada, üniversite eğitiminin kimlik biçimlenmesi üzerindeki etkisine (Roberts, 2014) ve kadınların bazı dönemlerde kimlik duygusunu erteleyerek erkeklerden farklı bir süreçte sahip olmalarına (Erikson, 1994; Gilligan, 2017) odaklanarak okul dışındaki kadınlara ulaşılmasına özen gösterilmiştir.

Katılımcılara ait genel özelliklere bakıldığında, katılımcıların yaşlarının 18 ile 24 ($\bar{x} = 21.24$, $SS = 1.88$) arasında değiştiği görülmektedir. Katılımcılardan 172'si (%80) lise mezunu, 43'ü (%20) ilköğretim mezunudur.

İlişki durumuna ait bilgiler incelendiğinde ise, katılımcılardan 24'ü (%11) şimdiye kadar herhangi bir romantik ilişkisi olmadığını, 115'i (%54) daha önce romantik bir ilişkisi olup şimdi ise romantik bir ilişkisi olmadığını ve 76'sı (%35) ise romantik bir ilişkiye sahip olduğunu bildirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu. Katılımcıların yaş, eğitim ve ilişki durumu gibi demografik özelliklerine yönelik bilgiler kişisel bilgi formu ile saptanmıştır.

Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği (KGBÖ; The Dimensions of Identity Development Scale). Luyckx ve arkadaşları (2008a) tarafından geliştirilen KGBÖ, Morsünbül (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek seçeneklerin genişlemesine araştırılması, seçeneklerin derinlemesine araştırılması, seçeneklerin saplantılı araştırılması, içsel yatırımda bulunma ve içsel yatırımla özdeşleşme olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutların her biri beşer maddeden oluşmakta ve ölçekte toplam 25 madde bulunmaktadır. 5'li likert tipinde olan ölçekte maddeler 'kesinlikle katılıyorum'dan (5 puan) 'kesinlikle katılmıyorum'a (1 puan) doğru sıralanmaktadır.

Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı seçeneklerin genişlemesine araştırılması için .81, seçeneklerin derinlemesine araştırılması için .79, seçeneklerin saplantılı araştırılması için .86, içsel yatırımda bulunma için .86 ve içsel yatırımla özdeşleşme için .86'dır. Morsünbül (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçekte Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı; seçeneklerin genişlemesine araştırılması için .87, seçeneklerin derinlemesine araştırılması için .89, seçeneklerin saplantılı araştırılması için .90, içsel yatırımda bulunma için .88 ve içsel yatırımla özdeşleşme için .89 olarak saptanmıştır. KGBÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına yazarların (Koen Luyckx) onayının ardından başlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler üzerinde yapı geçerliğini test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA), güvenilirliği test etmek amacıyla ise iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. DFA, örtük değişkenlere ilişkin kuramların test edilmesine dayanan bir tekniktir (Tabachnick ve Fidell, 2014). Bu çalışmada, faktörleştirme yöntemlerinden maksimum olasılık faktör analizi kullanılmıştır. Maksimum olasılık faktör analizi, veri setindeki ilişkilerin tekrar düzenlenebilmesi için daha iyi analizlerin yapılmasına ve istatistiksel değerlendirmelere imkân tanıyan faktörleştirme tekniğidir (Çokluk ve ark., 2014). Ayrıca DFA yapılmadan önce mevcut verilerde aykırı değerlerin var olup olmadığı belirlen-

miştir. Normallik analizleri için ise, çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Ölçek maddeleri incelendiğinde, çarpıklık değerlerinin -.40 ile .15 arasında, basıklık değerlerinin ise -.50 ile -.40 arasında olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizi Lisrel 8.70, güvenilirlik analizleri ise SPSS 21.00 paket programları kullanılarak yapılmıştır.

İşlem

Araştırma verileri Ocak 2018 – Şubat 2018 tarihleri arasında Erzurum ilinde; grup ve bireysel uygulama şeklinde toplanmıştır. Erzurum meslek edindirme kurslarında bulunan kadınlarda grup uygulaması; tezgahtar, sekreter, temizlik görevlisi ya da çocuk bakıcısı olan kadınlarda ise bireysel uygulama yolu takip edilmiştir. Araştırmacı tarafından katılımcılara çalışmaya ilişkin bilgiler verilerek cevapların gizli tutulacağı anlatılmış ve ardından veri toplama araçları uygulanmıştır. Bu süreç 10-15 dakika arasında değişmiştir.

Bulgular

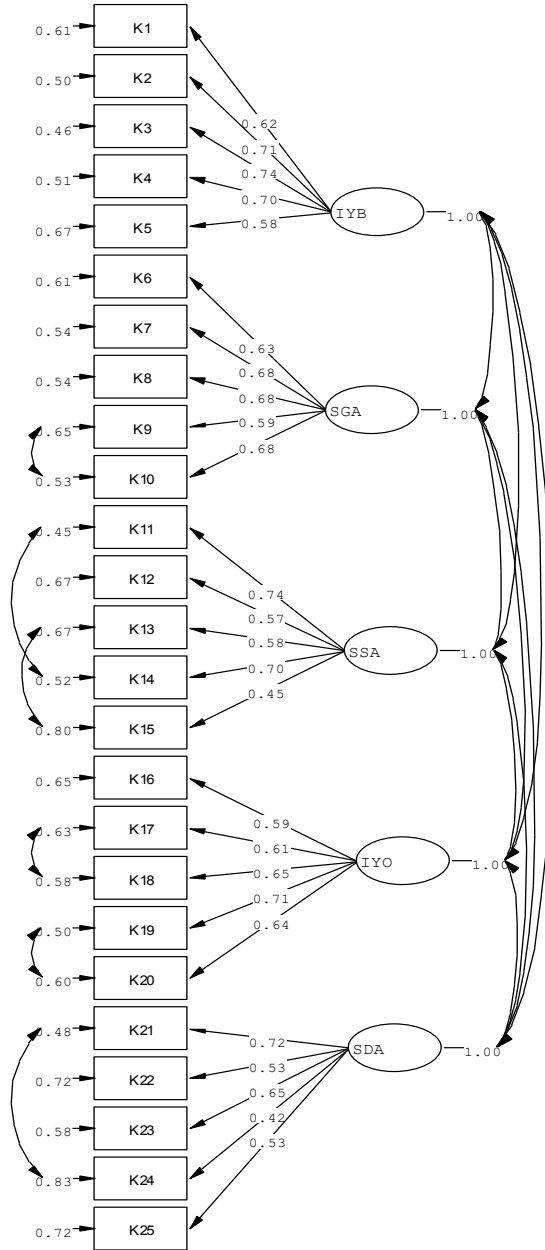
Faktör Yapısının İncelenmesi

Ölçeğin yapı geçerliğini sınamak amacıyla DFA yapılmıştır. DFA'da gözlenen verinin 25 maddeden elde edilen 5 boyutlu modelde, uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeylere yakın olduğu görülmektedir ($\chi^2 = 667.20$; Sd = 265; NFI = 0.86; CFI = 0.90; GFI = .80; IFI = .90; AGFI = .78; RMSEA = 0.084; SRMR = 0.081). Bununla birlikte, modele ilişkin altı modifikasyon önerisinin olduğu tespit edilmiş ve bu doğrultuda sırasıyla modifikasyonlar yapılmıştır. Yapılan her modifikasyon sonucunda ilgili modelin ki kare değeri bir önceki modelin ki kare değeriyle karşılaştırılmış ve elde edilen farklılık anlamlı bulunmuştur. Sonuç olarak elde edilen modelin uyum değerleri ($\chi^2 = 574.00$; Sd = 259; NFI = 0.92; CFI = 0.95; GFI = .88; IFI = .95; AGFI = .85; RMSEA = 0.075; SRMR = 0.065) olarak hesaplanmıştır.

CFI, NFI, RFI, IFI indeksleri için .90, kabul edilebilir bir uyum değeri olarak görülür. Bunun yanı sıra .95 ise, mükemmel uyum değeri şeklinde belirlenmiştir (Bentler ve Bonett, 1980; Marsh ve ark., 2006) ve GFI, AGFI değerlerinin ise .85 ve yukarı olması kabul görür (Meydan ve Şeşen, 2011). Dolayısıyla bu çalışmadaki DFA sonucu, ölçeğin 5 faktörlü yapısının doğrulandığını göstermektedir. DFA ile belirlenen madde faktör ilişkisinin katsayıları Şekil 1'de verilmiştir.

KGBÖ'ye ilişkin DFA sonucunda, ilk olarak standardize edilmiş regresyon katsayılarının anlamlılığı incelenerek bu değerlerin .42 ile .74 arasında değiştiği görülmüştür ($p < .001$). Ölçme modeline ilişkin Lamdax değerleri (standardize edilmiş regresyon katsayısı) ve açıklayıcılık varyans değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

Şekil 1. KGBÖ'nün Faktör-Madde İlişkisi

Chi-Square=574.00, df=259, P-value=0.00000, RMSEA=0.075

Not. IYB: içsel yatırımda bulunma, SGA: seçeneklerin genişlemesine araştırılması, SSA: seçeneklerin saptantılı araştırılması, IYO: içsel yatırımla özdeşleşme, SDA: seçeneklerin derinlemesine araştırılması

Tablo 1. Faktör Yükleri, Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları ve Açıklanan Varyans Oranları

Faktörler	<i>Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu</i>	<i>A</i>	<i>R²</i>
<i>İçsel Yatırımda Bulunma</i>			
K1	.42	.62	.39
K2	.56	.71	.49
K3	.59	.74	.54
K4	.64	.70	.49
K5	.49	.58	.33
<i>Seçeneklerin Genişlemesine Araştırılması</i>			
K6	.56	.63	.40
K7	.57	.68	.48
K8	.58	.68	.45
K9	.56	.59	.31
K10	.51	.68	.45
<i>Seçeneklerin Saplantılı Araştırılması</i>			
K11	.41	.74	.47
K12	.27	.57	.39
K13	.22	.58	.33
K14	.41	.70	.37
K15	.28	.45	.18
<i>İçsel Yatırımla Özdeşleşme</i>			
K16	.61	.59	.34
K17	.48	.61	.42
K18	.56	.65	.43
K19	.60	.71	.57
K20	.55	.64	.48
<i>Seçeneklerin Derinlemesine Araştırılması</i>			
K21	.62	.72	.51
K22	.53	.53	.27
K23	.57	.65	.41
K24	.42	.42	.17
K25	.46	.53	.27

Tablo 1’de standardize edilmiş regresyon katsayılarına ek olarak modeldeki gözlenen değişkenlerin temsil ettikleri açıklama varyanslarının yüksek ($R^2 = .17$ ve $.54$ arasında) olduğu görülmektedir. Maddelerin ölçmeyi amaçladığı niteliği ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla, Tablo 1’de verilen madde analizi sonuçlarına bakılmıştır. Bu doğrultuda ölçeğin madde toplam test korelasyonları incelenerek değerlerin $.22$ ile $.64$ arasında değiştiği saptanmıştır. Bu değerlere göre ölçekteki maddelerin geçerlikleri yüksektir. Genellikle madde toplam korelasyonu $.20$ ’den daha düşük maddelerin alınmamasının uygun olduğu, $.20$ ile $.30$ arasındaki maddelerin zorunlu hallerde teste dahil edilebileceği ve $.30$ ve üzeri maddelerin ise katılımcıları iyi düzeyde ayırt ettiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2002). Bu çalışmada, madde toplam test korelasyonlarının üç madde dışındaki (K12, K13 ve K15) diğer tüm maddeler için $.30$ ’un üzerinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ölçme maddelerinin ölçme amacına uyduğu söylenebilir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliğini incelemek için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısına ve yapısal güvenilirliğe (Fornell ve Larcker, 1981; McDonald, 1985) bakılmıştır. İncelenen değerler doğrultusunda, ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı seçeneklerin genişlemesine araştırılması için $.79$, seçeneklerin derinlemesine araştırılması için $.68$, seçeneklerin saplantılı araştırılması için $.75$, içsel yatırımda bulunma için $.80$ ve içsel yatırımla özdeşleşme için $.77$ olarak saptanmıştır. Ayrıca yapısal güvenilirlik değerlerinin seçeneklerin genişlemesine araştırılması için $.79$, seçeneklerin derinlemesine araştırılması $.71$, seçeneklerin saplantılı araştırılması $.75$, içsel yatırımda bulunma $.80$ ve içsel yatırımla özdeşleşme $.78$ olarak belirlenmiştir. Genellikle güvenilirlik katsayısının $.70$ ya da yukarı olması yeterli görülür (Field, 2013). Ancak $.60$ ve yukarı değerlerin de güvenilir sonuçlar verdiği kabul edilir (Kalaycı, 2009; Şencan, 2005). Bu doğrultuda ölçeğin iç tutarlılıklarının kabul edilebilir sınırlarda bulunduğu söylenebilir.

Tartışma

Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği; seçeneklerin genişlemesine araştırılması, seçeneklerin derinlemesine araştırılması, seçeneklerin saplantılı araştırılması, içsel yatırımda bulunma ve içsel yatırımla özdeşleşme boyutlarını içeren ve kimlik gelişimini değerlendirmek amacıyla geliştirilen bir ölçme aracıdır. Orijinalde İngilizce olan ölçek, önceden yapılan çalışmalarla (Mannerström ve ark., 2017; Mastrotheodoros ve Motti-Stefanidi, 2017; Nakama ve ark., 2015; Rękosiewicz, 2015) hem kadın hem de erkek öğrencilerin bulunduğu örneklem

üzerinde uyarlanmıştır. Bu ölçeğin Türkçe uyarlaması da, benzer şekilde, hem kadın hem de erkek öğrenciler üzerinde yapılmıştır (Morsünbül, 2011; Morsünbül ve Çok, 2014). Ancak mevcut çalışma, farklı bir örnekleme odaklanarak, ölçeğin okul dışı genç kadınlar üzerinde Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğini sınamak amacıyla yapılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için DFA yapılmıştır. Böylelikle önceden farklı bir örnekleme Türkçe’ye uyarlanmış (Morsünbül, 2011) KGBÖ’ye ilişkin yapının, okul dışı kadın katılımcılar üzerinde doğrulanması amaçlanmıştır. DFA sonucunda, okul dışı beliren yetişkinlik dönemindeki kadımlar arasında kimlik gelişiminin boyutlarının 25 maddeli ve beş faktörlü yapısı doğrulanmış olup faktör-madde uyumunun iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Mevcut çalışmada ilgili faktör yüklerinin $.42$ ile $.74$ arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin orijinal çalışmasında ise, bu değerlerin $.48$ ile $.91$ arasında olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında iç tutarlık katsayısına bakılmış ve Cronbach Alfa değerlerinin $.68$ ile $.80$ arasında olduğu saptanmıştır. Ölçeğin orijinal çalışmasında ise, Cronbach Alfa değerlerinin $.79$ ile $.86$ arasında değiştiği görülmektedir. Dolayısıyla söz konusu örnekleme ölçeğin Türkçe formu geçerli ve güvenilirirdir. Bu sonuçlar ergenler üzerinde Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan KGBÖ ile benzerlik göstermektedir (Morsünbül, 2011; Morsünbül ve Çok, 2014).

İlgili alanyazına bakıldığında, bazı çalışmaların mevcut araştırma bulgusuyla paralel olduğu görülmektedir (Luyckx ve ark., 2008b; Nakama ve ark., 2015). Benzer sonuçlara ulaşan Brzezinska ve Piotrowski (2010), KGBÖ’nün Polonyalı ergen ve beliren yetişkinler üzerinde yapmış olduğu çalışmasında, Cronbach Alfa değerlerini $.70$ ile $.88$ arasında bulmuştur. Yine Polonya örnekleme üzerinde yapılan bir diğer geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ise Rękosiewicz (2015), üniversite öğrencilerinin yanı sıra hafif derecede zihinsel engelli bireylerde de bu ölçeğin başarıyla uygulanabileceğini saptamıştır. Söz konusu çalışmada Cronbach Alfa değerlerinin; üniversite öğrencilerinde $.71$ ile $.91$ arasında değiştiği, hafif derecede zihinsel engelli bireylerde ise $.70$ ile $.82$ arasında olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda güvenilirliğe ilişkin değerlerin, mevcut araştırma bulgusunu desteklediği söylenebilir. Ek olarak, söz konusu çalışmaların öğrenci dışı grup üzerinde KGBÖ’nün geçerlik ve güvenilirliğini incelemesi, yine mevcut çalışma ile benzerlik göstermektedir (Brzezinska ve Piotrowski, 2010; Rękosiewicz, 2015).

Öğrencilerin yanı sıra, okul dışı kadın ve erkekler üzerinde KGBÖ’nün geçerlik ve güvenilirliğini inceleyen bir diğer çalışma Mannerström ve arkadaşları (2017) tarafından yapılmıştır. Söz konusu çalışmadaki katılımcı-

ların öğrenci, herhangi bir işte çalışan, işsiz veya özel girişimcilerden oluşması, farklı çevrelerdeki bireylerin kimlik süreçlerinin araştırılması bakımından mevcut çalışmayla benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada, her ne kadar okul dışı bireyler ele alınarak mevcut çalışma desteklese de, elde edilen sonuçlarda beş faktörlü modelin doğrulanmadığı saptanmıştır. Bir diğer ifadeyle, Mannerström ve arkadaşları (2017) tarafından Finlandiya örneklemindeki genç yetişkinler üzerinde yapılan uyarılama çalışmasında, KGBÖ'nün yapı geçerliği sağlanamamıştır. Mevcut çalışma bulgularıyla farklılık gösteren bir diğer çalışma, Mastrotheodoros ve Motti-Stefanidi (2017) tarafından yapılmıştır. Ergenlik dönemindeki bireyler üzerinde uyarılması yapılan söz konusu çalışmada, KGBÖ'nün beş faktör yerine, altı faktörlü modelde iyi uyum gösterdiği bulunmuştur.

Yukarıda aktarılanlar genel olarak değerlendirildiğinde; KGBÖ'nün çoğu çalışmada öğrenci bireyler üzerinde (Luyckx ve ark., 2006; Luyckx ve ark., 2008a; Mastrotheodoros ve Motti-Stefanidi, 2017; Nakama ve ark., 2015), sınırlı sayıda çalışmada ise okul dışı bireylerde (Mannerström ve ark., 2017; Rękosiewicz, 2015) geçerlik ve güvenilirliğinin incelendiği görülmektedir. Ek olarak aktarılan çalışmalarda, KGBÖ'nün kadın ve erkekler üzerinde uyarılmasının yapıldığı dikkat çekmektedir.

KGBÖ'ye ilişkin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında, katılımcıların okul yaşantısına sahip olup olma ve cinsiyetleri kapsamında incelemelerin yanı sıra, bu katılımcıların içinde buldukları gelişim dönemi de önemli görülmektedir. Kimliğin ergenlik döneminde biçimlenmeye başlayıp beliren yetişkinlik döneminde de şekillenmeye devam ettiği bilindiğinden (Arnett, 2000; Manago, 2015), KGBÖ'ye ilişkin uyarılama çalışmalarının genellikle ergenlik (Luyckx ve ark., 2006; Mastrotheodoros ve Motti-Stefanidi, 2017; Nakama ve ark., 2015) ve beliren yetişkinlik (Mannerström ve ark., 2017; Rękosiewicz, 2015) dönemlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Orijinal formunun (Luyckx ve ark., 2008a) ise hem ergenler hem de beliren yetişkinler üzerinde yapıldığı KGBÖ'nün, Türkçe uyarılmasının yalnızca ergenler üzerinde gerçekleştirildiği görülmektedir (Morsünbül, 2011; Morsünbül ve Çok, 2014). Ancak kimlik biçimlenmesi beliren yetişkinlik döneminde de şekillenmeye devam ettiğinden (Cookston ve Remy, 2015; Ruth, 2013), bu çalışma beliren yetişkinlere odaklanarak kimliğin ölçümüne ilişkin incelemelerde bulunmuştur. Dolayısıyla bu çalışma, hem beliren yetişkinlik dönemindeki kadınlara hem de okul dışı katılımcılara dönük bir ölçme aracı sağlama açısından önemlidir. Ayrıca KGMÖ'nün uygulama ve puanlama süresinin kısa ve pratik olması ölçeğin kullanılabilirliğini da artırdığından, özellikle süreç yönelik kimlik gelişimi araştırmalarında rahatlıkla kullanılabilir.

Bu çalışmadaki örneklemin yalnızca bir ildeki kadınlardan oluşması, araştırmanın sınırlılığı olarak görülebilir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, katılımcıların buldukları konuların çeşitlendirilmesi önerilebilir. Ayrıca katılımcılar belirlenirken evrendeki tüm kadınların eşit seçilme olanağına sahip olması amacıyla daha sonra yapılacak çalışmalarda farklı örnekleme yöntemleri tercih edilebilir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda, okul dışı kadınlarda geçerlik ve güvenilirliği test edilen KGBÖ'nün, üniversite öğrenimine devam eden ve etmeyen kadın ve erkek grupları üzerinde de faktör yapısının doğrulanması önerilebilir. Böylelikle KGBÖ'nün hedeflenen gruplar üzerinde geçerlik ve güvenilirliğin (measurement invariance) incelenmesi önerilebilir. Benzer şekilde gelecek çalışmalarda ölçüte dayalı geçerlik çalışmasının yürütülmesi de önerilmektedir.

Bu ölçme aracının farklı kavramlarla incelenmesi kadınlarda kimlik biçimlenmesinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacağı gibi, süreç odaklı çalışmalara da katkıda bulunacaktır.

Kaynaklar

- Adams, S. G., & Gullotta T. (1989). *Adolescent life experiences*. Brooks/Cole Publishing Company.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press.
- Barry, C. M., Madsen, S. D., Nelson, L. J., Carroll, J. S., & Badger, S. (2009). Friendship and romantic relationship qualities in emerging adulthood: Differential associations with identity development and achieved adulthood criteria. *Journal of Adult Development*, 16(4), 209-222. <https://doi.org/10.1007/s10804-009-9067-x>
- Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88, 588-606. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.88.3.588>
- Berzonsky, M. D. (1989). The self as a theorist: Individual differences in identity formation. *International Journal of Personal Construct Psychology*, 2(4), 363-376. <https://doi.org/10.1080/08936038908404746>
- Beyers, W., & Çok, F. (2008). Adolescent self and identity development in context. *Journal of Adolescence*, 31(2), 147-150. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.03.002>
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 108-114. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.36760>
- Bosma, H. A., & Kunnen, E. S. (2001). Determinants and mechanisms in ego identity development: A review and synthesis. *Developmental Review*, 21, 39-66. <https://doi.org/10.1006/drev.2000.0514>
- Brzezińska, A. I., Piotrowski, K. (2010). Polska adaptacja Skali Wymiarów Rozwoju Tożsamości (DIDS). *Polskie Forum Psychologiczne*, 15(1), 66-84.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32 (32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (19. Baskı). Pegem Akademi.
- Cookston, J. T., & Remy, L. N. (2015). Who am I if we're not us? Divorce and identity across the lifespan. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 454-471). Oxford University Press.
- Cowie, H. (2012). *From birth to sixteen*. Routledge.
- Crocetti, E., Rubini, M., Luyckx, K., & Meeus, W. (2008). Identity formation in early and middle adolescents from various ethnic groups: From three dimensions to five statuses. *Journal Youth Adolescents*, 37, 983-996. <https://doi.org/10.1007/s10964-007-9222-2>
- Çelen, N. (2011). *Bir dönüşüm süreci ergenlik ve genç yetişkinlik*. Papatya yayıncılık.
- Çok, F., Morsünbül, Ü., & Atak, H. (2018). Yetişkinliğe geçiş ve kimlik. Bildik T, editör. *Ergenlik dönemi ve ruhsal bozukluklar* (p. 27-33). Türkiye Klinikleri.
- Çokluk, Ö., Şekercioglu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Erikson, E. H. (1984). *İnsanın sekiz çağı* (T.B. Üstün, Çev.). Birey ve Toplum Yayıncılık.
- Erikson, E. H. (1987). *Childhood and society*. Paladin Grafton Books. (Reprinted from *Childhood and society*, 1963, New York: Norton)
- Erikson, E. H. (1994). *Identity, youth and crisis*. Norton. (Reprinted from *Identity, youth and crisis*, 1968, New York: Norton)
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. (4th). Sage Publications Ltd.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 382-388. <https://doi.org/10.1177/002224378101800313>
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2015). *How to design and evaluate research in education* (9th edition). Mc Graw Hill Education.
- Gilligan, C. (2017). *Kadının farklı sesi*. (D. Dinçer, F. Arısan & M. Elma Çev.), Pinhan Yayıncılık (Orijinal Baskı Tarihi 1982).
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik uygulamaları*. (4. Baskı). Asil Yayınevi.
- Kaplan, A., Sinai, M., & Flum, H. (2014). Design-based interventions for promoting students' identity exploration within the school curriculum. In *Motivational interventions*. Emerald Group Publishing Limited.
- Kaynak Demir, H., Dereboy, F., & Dereboy, Ç. (2009). Gençlerde Kimlik Bocalaması ve Psikopatoloji. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(3), 227-235.
- Laney, E. K., Carruthers, L., Lewis Hall, M. E., & Anderson, T. (2013). Motherhood and identity development in faculty women. *Journal of Family Issues*, 35(9), 1227-1251. <https://doi.org/10.1177/0192513X13479573>

- Lannegrand-Willems, L., & Bosma, H. A. (2006). Identity development-in-context: The school as an important context for identity development. *Identity, 6*(1), 85-113. https://doi.org/10.1207/s1532706xid0601_6
- Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., & Beyers, W. (2006). Unpacking commitment and exploration: Preliminary validation of an integrative model of late adolescent identity formation. *Journal of Adolescence, 29*, 361-378. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.03.008>
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008a). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality, 42*, 58-82. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.04.004>
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Goossens, L., & Pollock, S. (2008b). Employment, sense of coherence, and identity formation: contextual and psychological processes on the pathway to sense of adulthood. *Journal of Research on Adolescence, 23*, 566-591. <https://doi.org/10.1177/0743558408322146>
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Goossens, L., Soenens, B., & Beyers, W. (2008c). Developmental typologies of identity formation and adjustment in female emerging adults: A latent class growth analysis approach. *Journal of Research on Adolescence, 18*, 595-619. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2008.00573.x>
- Luyckx, K., Soenens, B., Goossens, L., & Vansteenkiste, M. (2007a). Parenting, identity formation, and college adjustment: A mediation model with longitudinal data. *Identity: An International Journal of Theory and Research, 7*(4), 309-330. <https://doi.org/10.1080/15283480701600785>
- Luyckx, K., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Goossens, L., & Berzonsky, M. D. (2007b). Parental psychological control and dimensions of identity formation in emerging adulthood. *Journal of Family Psychology, 21*(3), 546. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.21.3.546>
- Manago, A. M. (2015). Identity development in the digital age: The case of social networking sites. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 508-524). Oxford University Press.
- Mannerström, R., Hautamäki, A., & Leikas, S. (2017). Identity status among young adults: Validation of the Dimensions of Identity Development Scale (DIDS) in a Finnish sample. *Nordic Psychology, 69*(3), 195-213. <https://doi.org/10.1080/19012276.2016.1245156>
- Mannerström, R., Hietajarvi, L., & Salmela-Aro, K. (2021). A Two-wave Longitudinal Study of Identity Profiles Based on Eight Dimensions: Further Insight into Exploration and Commitment Quality as Well as Life Domains Central to Identity. *Identity, 21*(2), 159-184. <https://doi.org/10.1080/15283488.2021.1903468>
- Marcia, J. (1966). Development and validation of ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology, 3*, 551-558. <https://doi.org/10.1037/h0023281>
- Marcia, J. E. (2014). From industry to integrity. *Identity: An International Journal of Theory and Research, 14*, 165-176. <https://doi.org/10.1080/15283488.2014.924413>
- Marcia, J. E., & Friedman, M. L. (1970). Ego identity status in college women. *Journal of Personality, 2*, 249-263. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1970.tb00007.x>
- Marcia, J. E., & Josselson, R. (2013). Eriksonian personality research and its implications for psychotherapy. *Journal of Personality, 81*(6), 617-629. <https://doi.org/10.1111/jopy.12014>
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Artelt, C., Baumert, J., & Peschar, J. L. (2006). OECD's Brief Self-Report Measure of Educational Psychology's Most Useful Affective Constructs: Cross-Cultural, Psychometric Comparisons Across 25 Countries. *International Journal of Testing, 6*(4), 311-360. https://doi.org/10.1207/s15327574ijt0604_1
- Marttinen, E., Dietrich, J., & Salmela-Aro, K. (2016). Dark shadows of rumination: Finnish young adults' identity profiles, personal goals and concerns. *Journal of Adolescence, 47*, 185-196. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.10.024>
- Mastrotheodoros, S., & Motti-Stefanidi, F. (2017). Dimensions of Identity Development Scale (DIDS): A test of longitudinal measurement invariance in Greek adolescents. *European Journal of Developmental Psychology, 14*(5), 605-617. <https://doi.org/10.1080/17405629.2016.1241175>
- McDonald, R. P. (1985). Factor analysis and related methods. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- McLean, K. C., & Syed, M. (2015). The field of identity development needs an identity: An introduction to the Oxford handbook of identity development. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 1-10). Oxford University Press.
- Meydan, C. H., & Şeşen, H. (2011). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Morsünbül, Ü. (2011). *Ergenlikte özerkliğin ve kimlik biçimlenmesinin öznel iyi oluş üzerine etkisi*. Dok-

- tora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Morsünbül, Ü., & Çok, F. (2013). Kimlik gelişiminde yeni bir boyut: Seçeneklerin saplantılı araştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 232-244.
- Morsünbül, Ü., & Çok, F. (2014). Kimlik gelişiminin boyutları ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27, 6-14.
- Nakama, R., Sugimura, K., Hatano, K., Mizokami, S., & Tsuzuki, M. (2015). Researching identity development and statuses with the Dimensions of Identity Development Scale: the Japanese version. *Shinrigaku kenkyu: The Japanese journal of psychology*, 85(6), 549-559. <https://doi.org/10.4992/jjpsy.85.13074>
- Patterson, S. J., Sochting, I., & Marcia, J. E. (1992). The inner space and beyond: Women and identity. In G. R. Adams, T. P. Gullotta, & R. Montemayor (Eds.), *Advances in adolescent development*, Vol. 4. (pp. 9-24). Adolescent identity formation Thousand Oaks, Sage Publications.
- Rękosiewicz, M. (2015). The construction of the modified Dimensions of Identity Development Scale (DIDS/PL-1) for people with intellectual disability. *Studia Psychologiczne*, 53(3), 19-31.
- Rich, Y., & Schachter, E. P. (2012). High school identity climate and student identity development. *Contemporary Educational Psychology*, 37(3), 218-228. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2011.06.002>
- Roberts, G. S. (2014). Career women in contemporary Japan: Pursuing identities, fashioning lives. *Social Science Japan Journal*, 19(1), 142-145. <https://doi.org/10.1093/ssjj/jyw003>
- Ruth, C. E. (2013). *Crisis as opportunity: Personality constructs and erikson identity development* (Unpublished doctoral dissertation). University of West Virginia, Morgantown.
- Schwartz, S. J., Luyckx, K., & Crocetti, E. (2015). What have we learned since Schwartz (2001)? A reappraisal of the field of identity development. In K. C. McLean & M. Syed (Eds.), *The Oxford handbook of identity development* (pp. 539-561). Oxford University Press.
- Sinai, M., Kaplan, A., & Flum, H. (2012). Promoting identity exploration within the school curriculum: A design-based study in a junior high literature lesson in Israel. *Contemporary Educational Psychology*, 37(3), 195-205. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2012.01.006>
- Skhirtladze, N., Javakhishvili, N., Schwartz, S. J., Beyers, W., & Luyckx, K. (2016). Identity processes and statuses in post-Soviet Georgia: Exploration processes operate differently. *Journal of Adolescence*, 47, 197-209. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.08.006>
- Sweet, S., Sarkisian, N., Matz Costa, C., & Pitt Catsouphe, M. (2016). Are women less career centric than men? Structure, culture, and identity investments. *Community, Work & Family*, 19(4), 481-500. <https://doi.org/10.1080/13668803.2015.1078287>
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. (Birinci Baskı). Seçkin Yayınları.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics*. (6th). Pearson Education Limited.
- Verhoeven, M., Poorthuis, A. M., & Volman, M. (2019). The role of school in adolescents' identity development. *A literature review. Educational Psychology Review*, 31(1), 35-63. <https://doi.org/10.1007/s10648-018-9457-3>
- Waterman, A. S. (1992). Identity as an aspect of optimal psychological functioning. G.R. Adams, T.P. Gullotta, & R. Montemayor (Eds.), *Advances in adolescent development, Vol. 4. Adolescent identity formation* (pp.50-72). Thousand Oaks, CA, Sage Publications, Inc.
- Waterman, A. S. (1995). Identity development from adolescence to adulthood: An extension of theory and a review of research. *Developmental Psychology*, 18(39), 341-358. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.18.3.341>
- Yükseköğretim İstatistikleri. (2020). <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Zimmerman, G., Lannegrand-Willems, L., Safont-Mottay, C., & Cannard, C. (2013). Testing new identity models and processes in French-speaking adolescents and emerging adult students. *Journal of Youth and Adolescence*, 44(1), 127-141. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-0005-7>

Summary

Validity and Reliability of the Dimensions of Identity Development Scale into out of School Young Women

Meva Demir Kaya¹

Atatürk University

Figen Çok

Başkent University

There are many definitions in the various fields related to the concept of identity. Erikson's Theory of Identity is obviously the most influential theory of identity development. According to Erikson (1994), identity is the continuity of one's feelings of uniqueness. Much of the work on identity development is based on Erikson's theory. Researches which are In addition to Erikson's Theory of Psychosocial Development, Marcia's Identity State Model, Berzonsky's Identity Style Model, and Waterman's Identity State Model have taken attention (Luyckx, Goossens, Soenens, and Beyers, 2006). In recent years, the three dimensional Identity Development Model (Crocetti, Rubini, Luyckx and Meeus, 2008) and the Five Dimensional Identity Development Model (Luyckx et al., 2008a) have attracted attention.

Five Dimensional Identity Development Model.

This model is based on Marcia's Theory of identity status as well as the theories of Meeus and Bosma (Cok, Morsunbul ve Atak, 2018). Luyckx et al. (2006) in the first model they created in the exploration in breadth, commitment making, exploration in depth, and identification with commitment mentioned four dimensions. However, Luyckx et al. (2008a) increased the number of dimensions to five by adding ruminative exploration in their later studies. From these dimensions, commitment making means the degree of elections on issues related to identity; identification with commitment is the extent to which internal investments are assimilated; exploration in breadth, explores different options in line with value, purpose and beliefs before making an internal investment; exploration in depth means detailed research to determine the extent to which internal investments fit into values, goals and beliefs; ruminative exploration represents the difficulty in gaining sense of identity, as well as the lack of commitment.

In the studies on identity, it is seen that Five-Dimensional Identity Formation Model is studied quite frequently (Luyckx et al., 2008c). In Turkey, these models adapted to Turkish individuals was conducted on adolescent models for the scale (Morsunbul, 2011). Considering that identity development is shaped during the youth (Ruth, 2013) and that identity development differs among women (Erikson, 1994), it is important to introduce new measurement tools related to the process models of identity into Turkish. As a result of Erikson's observation about gender differences, he mentioned that the order of the psychosocial developmental stage in women may change. Women experience intimacy and identity at the same time due to they consider their identities in the context of their relationships with others, In other words, women can put their identity senses on hold in order to be in close relation with the opposite sex, which would distract them from their sense of loneliness (Erikson, 1994; Gilligan, 2017). Erikson has limited explanations of women despite he has various observations about them and continued to shape his theory in the male context (Gilligan, 2017). For this reason, Erikson's theory has been criticized for being insufficient in explaining identity development in women. Therefore it has been argued that women and men have taken a different path in the process of identity development (Bosma and Kunnen, 2001). In addition, when the effects of women's education and career experiences on the identity development process are examined, the identities of women who followed education pathway and career experiences and who did not differed (Sweet, Sarkisian, Matz Costa ve Pitt Catsouphes, 2016). In this context, the aim of this study was to adapt the Dimensions of Identity Development Scale which measures processes in identity development into out of school young women.

Address for Correspondence: ¹Asst. Prof. Meva Demir Kaya, Atatürk University, Faculty of Letters, Department of Psychology, Yakutiye / Erzurum.

E-mail: meva.demir@atauni.edu.tr

Method

Study Group

The Dimensions of Identity Development Scale was administered to 215 female participants in total, aged between 18-24.

Data Collection Tools

The Dimensions of Identity Development Scale (DIDS). This scale is a 25-item self-report questionnaire developed by Luyckx et al. (2008a). The scale was adapted to Turkish by Morsünbül (2011). Each of the five dimensions is measured by 5 items, assessed on a 5-point Likert scale. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the original scale was .81 for exploration in breadth, .79 for exploration in depth, for ruminative exploration .86, for commitment making .86, and for identification with commitment .86. The DFA results of the original scale were $df = 265$, RMSEA = .07, CFI = .94.

As a result of the adaptation of the scale into Turkish by Morsünbül (2011), the Cronbach Alpha internal consistency coefficient was .87 for exploration in breadth, .89 for exploration in depth, .90 for ruminative exploration, .90 for commitment making, and identification with commitment .89. According to the confirmatory factor analysis results, RMSEA value was .077, RMR value was .072, GFI value was .96, CFI value was 0.97, NFI value was .95 and NNFI value was .96. In addition, the adaptation of the Dimensions of Identity Development Scale was started after the approval of the authors (Koen Luyckx).

Personal information form. This form was developed by the researcher to assess demographic information such as age, education, city, marriage status and personal information.

Analysis of The Data

Confirmatory factor analysis was used to test construct validity and internal consistency coefficient was calculated to test reliability. Confirmatory factor analysis (CFA) is a technique based on testing theories of implicit variables (Tabachnick and Fidell, 2014). In this study, maximum probability factor analysis was used. Maximum probability factor analysis is a factorization technique that determines the ways of better factor analysis in order to reorganize the relationships in the data set indicators and enables statistical evaluations (Cokluk, Sekercioglu and Buyukozturk, 2014). In addition In this study, it was determined whether there were outliers in the existing data before DFA was performed. In this respect, z scores were examined and univariate deviant values were examined as an alternative to z scores. For

normality analyzes, skewness and kurtosis values were examined. In this study, confirmatory factor analysis was carried out by using Lisrel 8.70 software and reliability analyzes were performed by using SPSS 21.00 package program. In addition, percentage and frequency analyzes were conducted on the demographic characteristics of the participants.

Results

Investigation of Factor Structure. The χ^2 / sd value determined by confirmatory factor analysis is 2.22 and this value is consistent with the data of the proposed model. GFI is .88, IFI is .95, CFI is .95, AGFI is .85, NFI is .92, RMR is .06, and RMSEA is .07. Since CFI, NFI, RFI, IFI indices have an acceptable fit value of 0.90 and an excellent fit value of 0.95 (Bentler and Bonett, 1980; Marsh, Hau, Artelt, Baumert and Peschar, 2006) and GFI, AGFI values .85 and up (Meydan and Şeşen, 2011). Therefore, it shows that the 5-factor structure of the scale was confirmed as a result of CFA in this study.

Reliability. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the scale was .79 for exploration in breadth, .68 for exploration in depth, .75 for ruminative exploration, .80 for commitment making, and identification with commitment .77. In addition, the structural reliability values were .79 for exploration in breadth, .71 for exploration in depth, .75 for ruminative exploration, .80 for commitment making, and .78 for identification with commitment. Generally, reliability coefficient of .70 or higher is considered sufficient (Field, 2013). However, .60 and higher values are considered to give reliable results (Kalayci, 2009; Sencan, 2005). Accordingly, it can be said that the internal consistency of the scale is within acceptable limits.

Discussion

The Dimensions of Identity Development Scale is a valid and reliable instrument for the assessment of out of school young women's identity development. While in the original study of the Dimensions of Identity Development Scale, internal consistency coefficients were between 0.79 and 0.86, in this study these numbers were between 0.68 and 0.80. These results showed similarity with the study in which Dimensions of Identity Development Scale was administered into adolescence (Morsunbul and Cok, 2014). In addition, in other studies similar reliability coefficients were observed (Luyckx, Schwartz, Goossens and Pollock, 2008b).

The Turkish version of the Dimensions of Identity Development Scale was conducted on adolescents (Morsunbul, 2011). However, since it is thought that

identity development continues to take shape in the emerging adulthood (Ruth, 2013) and it is suggested that identity development may be different in women (Erikson, 1994; Gilligan, 2017), it is considered appropriate to repeat the psychometric analysis of the scale on young women. This study is important in terms of providing a measurement tool for both women and out-of-school participants in order for researchers to reach out to different people in the region and examine their identity functions. In addition, since the application and scoring time of the scale is short and practical, it increases the usefulness of the scale and can be used especially in the process of identity development research.